

Midt i julis grønne hue · er en mælkebøt ping-pong *Harald H. Lund* (51). Det var sig moder Løvetand · slog skærmen om sit gule kuld – · så krummed hun sin svalehals · – en sidste ynde – tankefuld. · · Og blæsten bed til bollen · med rusk på rusk og rap på rap. · Det var sig moder Løvetand: · et tankeblund – en nøgen knop *Hans Povlsen* (52), en mælkebøtte, vindene har sprængt, · op fra hvis krater tusind fnug som ånder · på buske og på blomster bliver hængt *Hakon Holm* (53). Den dunede, lunede løvetand står · lodden i hele kalotten; · et mylder af fnuglette faldskærme slår · kugle om kraniet på den. · Kender De det at ha' vasket hår · og føle sig netop sådan? *Piet Hein* (54). Omsurret af den lune sommers myg · en mængde løvetand i vinden vugged. · Hver bar af dun sin pudrede paryk, · og som hofmand sig for solen bukked *H. V. Kaalund* (55). Og når dens sol er falmet · med alle dens stråleunger, · så danner bløstret en rede · med flyvefærdige unger *Louis Levy* (56). Fandens mælkebøtter sende · deres skræderfrø til verdens ende, · hvor de uset fæstnes eller dør *Viggo Stuckenberg* (57), frødun på lyssets stiger · rejser i soledet riger *Johannes V. Jensen* (58). Mit sind er et undrende løvetandsfnug · på vej mod en himmel af sølv og dug, · et enkelt fnug, i en drift af frø, · hvis liv er en drøm om at modnes og dø *Hans Hartvig Seedorff* (59). Peter Alsted, Løvetand (19); Olaf Andersen, Mælkebøtternes spindelfnug (60); Otto Andersen (61); Aage Andersen, Du fandens mælkebøtte (62); Gustav Bengtsson, Løvetand! (63); Vilhelm Bergstrøm, Cirkusteltet (64), Poul Clausen, Løvetand (65); Robert Corydon, Mælkebøtter (66), Kai Flor, Løvetanden blomstrer (67) og Skræderfrø (67); Otto Gelsted, Vindmotorens løvetand (68); Piet Hein, Fandens mælkebøtte (17) og Løvetandstid (69); Grethe Heltberg (70); Hedevig Herlov-Hansen, Dandelion (71); Axel Holst, Løvetand (72); Ludvig Holstein, Mælkebøtter (16a); Emil Larsen, Mælkebøtter (73); Hedevig Nielsen, Også mælkebøtten er smuk (74); Erling Petersen, Fandens mælkebøtte (33); Valdemar Rørdam, Løvetand (36); Kirsten Aakjær, Løvetand (75). C. Raunkjær, Mælkebøtten i dansk Poesi (1931).

LITTERATUR: (1) 925 222; (2) 28 14; (3) 118 77; (4) a 433f 1; b 433e 63; c 433t 193; d 433s 68f; e 433g 147; f 433b 20; g 433h 1917,16,141; h 433x 151; i 433q 61; (5) 437 1,139; (6) 151 12,1939,613,731; (7) 730 35; (8) 735f 134; (9) 632 90f; (10) 556d 15; (11) 417 1887–88,3; (12) 665k XIII.2; (13) 648g 30; (14) 561b 13; (15) 686 42,48; (16) a 397f 14f,52; b 397c 63,98;

(17) 361b 21f; (18) 862 34; (19) 13 60f; (20) 365 76; (21) 529c 46; (22) 417 1918,326; (23) 526 23; (24) 898 32; (25) 530b 23; (26) 439d 13; (27) 113 56; (28) 710b 16; (29) 294c 22; (30) 967c 34; (31) 48 18; (32) 635 16/5 1948; (33) 710 21; (34) 870 51; (35) a 976 63; b 976e 23; (36) 789q 76f,78; (37) 316b 25; (38) 560 64; (39) 294b 8; (40) 439b 16; (41) 776d 38; (42) 874c 24; (43) 664b 43; (44) 1003 27; (49) 417 nr. 38, 1903 og 868c 159–61; (50) a 433n 42; b 433p; (51) 561c 76; (52) 732 52; (53) 392d 171; (54) 361d 60; (55) 506b 107; (56) 539b 58; (57) 868b 25; (58) 433k 37; (59) 821b 10 og 821n 203; (60) 27b 48; (61) 29 19; (62) 30; (63) 59 110–12; (64) 62 15f; (65) 1005b 5/9 1954; (66) 132c 19; (67) 238b 67f og 238 55; (68) 298d 21; (69) 361f 67; (70) 365f 13f; (71) 371b 39; (72) 395 53; (73) 526 23; (74) 645 22; (75) 1003 27.

Høgeurt, *Hieracium*

HÅRET HØGEURT, *Hieracium pilosella*, er meget almindelig på tørre bakker, diger, marker, heder, i klitter, hele planten har lange stive hår, de ægtil lancetformede blade en hvid filt på undersiden, hver af de bladløse 8–20 cm høje skafter bærer en svovlgul kurv. LANCETBLADET HØGEURT, *Hieracium auricula*, med smallere og glatte, lidt blålige blade og flere mindre guldgule kurve på hver stængel er mindre alm. på enge og overdrev. ALMINDELIG HØGEURT, *Hieracium vulgatum*, bliver 30–60 cm høj, de elliptiske og skarptandede blade sidder spredt på stænglerne, som bærer kvaste af små gule kurve; alm. i skove.

Høgeurt 1648ff (høgsurt) er en oversættelse af det botaniske slægtsnavn, til græsk hierax = høg; iflg. antikens overtro skærpede høgen med saften af denne plante sit syn, jf. *ørneøje* 1793–1841, konstrueret. *Limleger* Herningegnen vokser ofte på jord med lim = mergel, kalk; *hunderoser* Haderslevegnen o. 1880 er nedsættende. Håret høgeurt: *museøre* o. 1450–1877 efter bladens filtbelægning; *tandurt* 1622 uvist hvorfor, *rotteøre* 1769, *fåreøre* Varde og *hundetunge* Thy o. 1870, *lammeøre* og *kaiost* Bornholm, det sidste navns betydning i forbindelse med høgeurt er ukendt.

LITTERATUR: 689 1,712–15; 697 1648,251.

LÆGEMIDLER

Christiern Pedersen 1533: vinafkog drikkes mod epilepsi (7a), saften blandet med honningvand for mavesmerter (39b), vin- eller ølafkog til plaster på anus mod forstoppelse (51b), saften blan-

det med pulveriseret teglsten og svinefedt trækker fremmedlegemer ud af sår (79b).

Henrik Smid 1546ff (1): destilleret vand af lancetbladet høgeurt er »godt for hjertets, mavens, leverens hede, drukket og udvortes pålagt«, i øvrigt som destillat af cikorie (s. 221). Barbererne bruger vinafkog som sårhelende drik, det anvendes også som omslag for at rense og læge

friske sår. Saften inddryppes mod øresmerter og øresusen. Dekokt af håret høgeurt i vin eller vand eller afkog med cikorie og tusindgylden hjælper mod leverens forstoppelse og vattersot, drikkes for gulsot.

Afkog af håret høgeurt til klyster for blodsot = dysenteri, men må ikke gives børn for hjerteonde. Nedfaldet drøbel skylles med te af røddeerne (1648; 2).

Smertende tand dampes med vinafkog (1600-t; 3). I en kur for »modsol« spises stængelbladene (Sønderjylland; 4), dekokt af »djævelens rod« (høgeurt eller djævelsbid? for blodgang = dysenteri (5), te af høgeurt mod gulsot (Hejls ved Kolding; 6), saften gnides på vorter (Fyn; 7), øldekokt lægges som varmt omslag på sår af leddevand (8).

Håret høgeurt.
Flora Danica, 1799.

Bestanddel af råd for hestens fibel, nævnt blandt midler for dens engbrystighed; har den ædt noget giftigt, skal indgives høgeurt (?) i mælk (bebyggelsen af 1700-t; 9).

Ko med blodig urin får hakket høgeurt i sødmælk (MSjælland; 10), på Færøerne giver man ko med forstoppelse en te af høgeurt og lægger den kogte urt over lænderne (1800; 11).

»Smedene bruger årlig en stor del af denne *mu-seøre* til at hærde jern med« (1648; 2).

Planten bruges på Færøerne til at farve tøj gult med (o. 1780; 12).

LITTERATUR: (1) 841 1577,36b; (2) 697 106; 186 36; (3) 902i 15b (1619); 665g 61; 82 104 (1624); (4) 228e 1,681; (5) 488i 4,613; (6) 634 12025; (7) 107 1940; (8) 178 1935,54; (9) 83 43,62,336; (10) 1008 4, 1916,598; (11) 518 345; (12) 873 149.

Gedeskæg, *Tragopogon pratensis* Havrerod, *Tragopogon porrifolius*

ENG-GEDESKÆG er almindelig ved veje, gærder, på græsmarker; de 30–60 cm høje stængler med lange blade bærer store gule kurve vendt mod solen, de lukker sig ca. kl. 11. Frøene har store flade fnug: gedeskæggets frøbolle, der synes at være vævet sammen af lutter edderkoppespid Hans Hartvig Seedorff (1). Omtales 1647 som prydblomst i haver (2).

Gedeskæg 1563ff, forleddet er måske nedsættende, efterleddet sigter til, at fnuggene i den lukkede kurv stikker frem som en hårtot foroven; måske i stednavnet *Gedeskæg* 1777ff Vodder